

Caminar en l'espai

Tota la terra ens volta de paisatge
Joan Brossa

En el gest de cada pinzellada, Joan Hernández Pijuan espaia, desbrossa el camp per tal d'obrir camí, per establir-s'hi i habitar-hi. La seva obra és reflex d'ell mateix, fruit de la necessitat de pintar, de l'espontaneïtat i la concentració. En l'experiència primària del pintor, la llum, el color i l'espai basteixen un lloc on pugui viure la pintura, fent avenir realitat i símbol, abstracció i imatge, esperit i matèria.

Si l'art contemporani és un art de portes endins, més que de finestres enfora, en l'obra d'Hernández Pijuan, no només podem parlar de paisatges interiors, sinó de paisatges viscuts, de finestres frontereres al món. El paisatge és una constant en la seva obra, un paisatge completament absorbit per la pintura, impressions reviscudes a partir de mitjans pictòrics. Els grans llenços, quasi d'escala humana, s'obren com finestres; el paisatge és memòria, no un referent a què remet la pintura:

"És un paisatge que està més en la memòria que en el record. El record és nostàlgic, però la memòria és més profunda, i més que viatjar a mi m'agrada tornar al lloc conegut. En aquest paisatge camino molt pel camp, em trobo envoltat per totes parts, sense la frontalitat del pintor de "plein air". Camino molt, agafo notes, si no tinc colors amb paraules".¹

Podríem dir que Hernández Pijuan, com Joan Miró, està arrelat a certs indrets topogràfics on transmuta l'energia de la terra en un art fecund: les terres aragoneses del pare, la Segarra materna i els camps de La Noguera. La seva masia a Folquer, centre, taller, refugi, li permet viure amb el silenci, tocar la terra -mare ancestral- passejar en l'espai de la representació pictòrica.

Des de l'estudi, les finestres retallen el camp, sense cel, sense límits. El paisatge és fragmentat per la mirada. Als extrems de la tela empastada es perden les representacions de senders o es remarquen els límits del quadre, creant una intimitat que convida alhora a obrir la visió, en una constant relació entre interior i exterior. Com diu Gaston Bachelard, "la casa alberga el somni, protegeix al somniador, la casa ens permet somiar en pau".

Per Hernández Pijuan interaccionar amb l'espai no és tan sols acotar-ne els límits, sinó una manera de fer-lo existir, de mostrar-lo: en l'acció de posar, treure, tapar, ocupar la superfície en l'espai sensible i en el buit, hi ha també una intenció d'habitar-lo, i per què no, de ser-hi. "Els espais -escriu Kosme de Barañano- i amb ells "l'espai" són enquadrats permanentment ja en el retrobar-se dels mortals. Els espais s'obren quan se'ls deixa entrar en l'habitar de l'home.

Els mortals "són", això és: "habitant" sostenen espais en base al seu "estar" al costat de coses i llocs. I només perquè els mortals sostenen, a causa de la seva essència, espais, poden anar a través dels espais."

Els estrats geogràfics s'entreveuen als llimbers dels quadres. L'aparent monocromia epidèrmica intueix la petjada de l'home. Les capes de color es farceixen d'aromes, olors, sensacions. Són metàfores de la natura, percepcions impreses de la llum sobre els camps, la pluja continguda, el cant de les cigales, l'òxid de la terra.

Hernández Pijuan llaura el terreny amb l'acció de pintar, en un palpitant diàleg amb el suport pictòric. Fa pulsions esgrafiades que desvetllen una particular iconografia: signes elementals de l'arbre, de la casa, del núvol, del castell, de les flors, de l'espiga..., que en allò particular contenen l'universal. Treballant en aquests temes senzills, íntims i passatgers, el pintor es troba amb la natura; la pintura dibuixa un espai més ampli, es permet xuclar l'essència de les coses i transmutar-les en estats de l'ànima: austeritat i sinceritat d'una obra que s'arrecera en la sensualitat dels papers orientals, en la pausa del gravat, en la vivència de la pintura.

Si pintar és construir records, fixar trànsits, aprendre, el treball d'Hernández Pijuan pot ser també una mena de cartografia que ens proporciona noves maneres d'aprehendre i transcendir la realitat. En recollir les molles als camins que la pintura esbossa, experimentarem els dubtes de l'aprenentatge. La superfície de la tela es convertirà llavors en espai de reflexió i transició des de la perifèria al centre d'un mateix i, recitarà pausadament, en silenci, la veu d'aquell que deixa passar pacientment el temps.

Dolors Juárez
Abril de 2002

---

¹ Aguiriano, Maya (1993) *El Espacio que dibuja el color*. Madrid: MNCARS. [Entrevista a Joan Hernández Pijuan. Arteleku, Sant Sebastià, juny. Barcelona, novembre de 1992].

Caminar en el espacio

Tota la terra ens volta de paisatge
Joan Brossa

En el gesto de cada pincelada Joan Hernández Pijuan espacia, desbroza el campo para abrir camino, para establecerse y morar. Su obra es reflejo de sí mismo, fruto de la necesidad de pintar, de la espontaneidad y la concentración. En la experiencia primaria del pintor, la luz, el color y el espacio sostienen un lugar donde pueda vivir la pintura, reconciliando realidad y símbolo, abstracción e imagen, espíritu y materia.

Si el arte contemporáneo es un arte de puertas adentro, más que de ventanas hacia afuera, en la obra de Hernández Pijuan no solo podemos hablar de paisajes interiores, sino de paisajes vívidos, de ventanas que limitan al mundo. El paisaje es una constante en su obra, un paisaje completamente absorbido por la pintura, impresiones revividas a partir de medios pictóricos. Los grandes lienzos, casi de escala humana, se abren como ventanas; el paisaje es memoria, no un referente al que remite la pintura: "es un paisaje que está más en la memoria que en el recuerdo. El recuerdo es nostálgico, pero la memoria es más profunda, y, más que viajar, a mí me gusta mucho volver al sitio conocido. En ese paisaje ando mucho por el campo, me encuentro envuelto por todas partes, un poco sin la frontalidad del pintor de "plein air". Ando mucho, tomo notas, si no tengo colores con palabras".¹

Podríamos decir que Hernández Pijuan, como Joan Miró, está arraigado a ciertos parajes topográficos donde transmuta la energía de la tierra en un arte fecundo: las tierras aragonesas del padre, la Segarra materna y los campos de La Noguera. Su masía en Folquer, centro, taller, refugio, le permite vivir con el silencio, tocar la tierra -madre ancestral- pasear en el espacio de la representación pictórica.

Desde el estudio, las ventanas recortan el campo, sin cielo, sin límites. El paisaje es fragmentado por la mirada. En los extremos de la tela empastada se pierden las representaciones de los senderos, o se remarcan los límites del cuadro, creando una intimidad que invita al mismo tiempo a abrir la visión, en una constante relación entre interior y exterior. Como dice Gaston Bachelard "la casa alberga el ensueño, la casa protege al soñador, la casa nos permite soñar en paz".

Para Hernández Pijuan interactuar con el espacio no es tan solo acotar los límites, sino una manera de hacerlo existir, de mostrarlo: en la acción de poner, quitar, tapar, ocupar la superficie en el espacio sensible y en el vacío hay también una intención de habitarlo, y por qué no, de estar. "Los espacios -escribe Kosme de Barañano- y con ellos "el" espacio, están encuadrados permanentemente ya en el encontrarse de los mortales. Los espacios se abren a través de esto, de que se les deja entrar en el habitar del hombre. Los mortales "son", esto es: "habitando" soportan espacios en base a su estar junto a cosas y lugares. Y sólo porque los mortales soportan, debido a su esencia, espacios, pueden ir a través de los espacios".

Los estratos geográficos se entrecruzan en los contornos de los cuadros. La aparente monocromía epidérmica intuye la huella del hombre. Las capas de color se impregnan de aromas, de olores,

sensaciones. Son metáforas de la naturaleza, percepciones impresas de la luz sobre los campos, la lluvia contenida, el canto de las cigarras, el óxido de la tierra.

Hernández Pijuan ara el terreno con la acción de pintar, en un palpitante diálogo con el soporte pictórico. Hace pulsiones esgrafiadas que revelan una particular iconografía: signos elementales del árbol, de la casa, de la nube, del castillo, de las flores, de la espiga..., que en lo particular contienen lo universal. Trabajando en estos temas sencillos, íntimos y pasajeros, el pintor se encuentra con la naturaleza; la pintura dibuja un espacio más amplio, se permite sorber la esencia de las cosas y transmutarlas en estados del alma. Austeridad y sinceridad de una obra que se cobija en la sensualidad de los papeles orientales, en la pausa del grabado, en la vivencia de la pintura.

Si pintar es construir recuerdos, fijar tránsitos, aprender, el trabajo de Hernández Pijuan puede ser también una especie de cartografía que nos proporciona nuevas maneras de aprehender y trascender la realidad. Al recoger las migajas en los caminos que la pintura esboza, experimentaremos las dudas del aprendizaje. La superficie de la tela se convertirá entonces en espacio de reflexión y transición des de la periferia hasta el centro de uno mismo y recitará pausadamente, en silencio, la voz de aquel que deja pasar pacientemente el tiempo.

Dolors Juárez
Abril de 2002

---

¹ Aguiriano, Maya (1993) *El Espacio que dibuja el color*. Madrid: MNCARS. [Entrevista a Joan Hernández Pijuan. Arteleku, San Sebastián, Junio. Barcelona, Noviembre de 1992].